

Sygn. akt II AKa 41/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 kwietnia 2016r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie II Wydział Karny w składzie

Przewodniczący: SSA - Ewa Plawgo

Sędziowie: SA - Hanna Wnękowska

SA - Adam Wrzosek

SO (del.) - Ewa Gregajtys

SA - Maria Żłobińska (spr.)

Protokolant - sekr. sąd. Łukasz Jachowicz

przy udziale Prokuratora Hanny Gorajskiej-Majewskiej

po rozpoznaniu w dniu 6 kwietnia 2016 r.

sprawy A. T., ur. (...) w W., syna S. i E. z domu N.

skazanego wyrokiem Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie z dnia 28 grudnia 2012 r. w sprawie V K 153/10

za czyny z art. 148 § 1 k.k., z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k. w zb. z art. 156 § 1 pkt 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. oraz z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k. (2x)

na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę oskarżonego

od wyroku Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie

z dnia 3 grudnia 2015 r. sygn. akt V K 174/13

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że z treści wyroku eliminuje rozstrzygnięcia o skazaniu A. T. za czyny zarzucone mu w punkcie I, II, III i IV aktu oskarżenia, uznając, iż wyrokiem Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie z dnia 28 grudnia 2012 r. w sprawie V K 153/10 został on prawomocnie skazany za czyny: z art. 148 § 1 k.k. (I zarzut), z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k. w zb. z art. 156 § 1 pkt 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. (II zarzut), z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k. (III zarzut) oraz z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k. (IV zarzut);

2. utrzymuje w mocy w pozostałej części zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie z dnia 3 grudnia 2015 r. w sprawie V K 174/13;

3. zwalnia oskarżonego od kosztów sądowych za II instancję, obciążając wydatkami Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 3 grudnia 2015 r. Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie w sprawie V K 174/13 uznał **A. T.** za winnego popełnienia następujących czynów, polegających na tym, że:

I. w dniu 6 stycznia 1999 r. w W. wspólnie i w porozumieniu z innymi ustalonymi osobami, działając w bezpośrednim zamiarze pozbawienia życia K. K., używając broni palnej, oddał do K. K. strzały powodując u pokrzywdzonego mnogie obrażenia postrzałowe głowy, klatki piersiowej, jamy brzusznej i kończyn, w wyniku których doznał on masywnego urazu wielonarządowego, którego następstwem była śmierć pokrzywdzonego,

tj. czynu z art. 148 § 1 k.k.

II. w dniu 6 stycznia 1999 r. w W. wspólnie i w porozumieniu z innymi ustalonymi osobami, działając w bezpośrednim zamiarze pozbawienia życia P. D., używając broni palnej, oddał do P. D. strzały powodując u pokrzywdzonego mnogie obrażenia barku, ramienia lewego, obu goleni, lewej stopy oraz złamanie postrzałowe wielopoziomowe kości promieniowej lewej, złamanie postrzałowe trzonów kości goleni lewej i śródstopia lewego skutkujące chorobą realnie zagrażającą życiu, przy czym zamierzonego celu nie osiągnął z uwagi na natychmiast udzieloną pokrzywdzonemu skuteczną pomoc lekarską,

tj. czynu z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k. i art. 156 § 1 pkt. 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

III. w dniu 6 stycznia 1999 r. w W. wspólnie i w porozumieniu z innymi ustalonymi osobami, działając w bezpośrednim zamiarze pozbawienia życia P. W., używając broni palnej oddał do P. W. strzały powodujące u pokrzywdzonego obrażenia postrzałowe w postaci rany w obrębie okolicy szczytu pachy po stronie prawej od tyłu, przy czym zamierzonego celu nie osiągnął z uwagi na to, że odniesiona przez pokrzywdzonego rana nie okazała się śmiertelna,

tj. czynu z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k.

IV. w dniu 6 stycznia 1999 r. w W. wspólnie i w porozumieniu z innymi ustalonymi osobami, działając w bezpośrednim zamiarze pozbawienia życia P. K., używając broni palnej oddał do P. K. strzały, przy czym zamierzonego celu nie osiągnął z uwagi, na to, że strzały nie trafiły pokrzywdzonego,

tj. o czyn z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k.

Za czyn przypisany w punkcie I z mocy art. 148 § 1 k.k. Sąd skazał A. T. i wymierzył karę dożywotniego pozbawienia wolności;

za czyn przypisany w pkt. II, z mocy art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k. w zb. z art. 156 § 1 pkt 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. skazał go, a na podstawie art. 14 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. wymierzył mu karę 25 lat pozbawienia wolności;

za czyn przypisany w pkt III, z mocy art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k. skazał go, a na podstawie art. 14 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k. wymierzył mu karę 15 lat pozbawienia wolności;

za czyn przypisany w pkt IV, z mocy art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k. skazał go, a na podstawie art. 14 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k. wymierzył mu karę 15 lat pozbawienia wolności.

Na podstawie art. 85 k.k. i art. 88 k.k. Sąd wymierzył A. T. jedną karę łączną dożywotniego pozbawienia wolności.

Zwolnił oskarżonego od opłaty, a koszty postępowania przejął na rachunek Skarbu Państwa.

Od tego wyroku wniósł apelację obrońca oskarżonego, zaskarżając wyrok w całości. Zarzucił:

1) mającą wpływ na jego treść - rażącą obrazę przepisów postępowania, to jest:

a) naruszenie przepisu art. 6 ust. 1 i 3 lit. d EKPC w zw. z art. 390 § 1 k.p.k. i art. 391 k.p.k., polegające na naruszeniu prawa do obrony poprzez uniemożliwienie A. T. przesłuchania głównego, a de facto jedyne, świadka oskarżenia - P. J., którego wypowiedź stanowiła podstawę skazania i poprzestanie przez Sąd meriti, na odczytaniu świadkowi protokołu z przesłuchania P. J. w charakterze podejrzanego, przeprowadzonego na etapie postępowania przygotowawczego, w którym A. T. nie miał możliwości uczestniczenia, a ponadto, wbrew zasadzie samodzielności jurysdykcyjnej Sądu, oparcie wydanego w przedmiotowej sprawie wyroku na dowodzie, który nie został przeprowadzony bezpośrednio przed Sądem orzekającym w sprawie;

b) naruszenie przepisu art. 2 k.p.k., w zw. z art. 9 § 1 k.p.k. w zw. z art. 167 § 1 k.p.k., 170 § 2 i 5 k.p.k., poprzez zaniechanie realizacji zasady dążenia do wykrycia prawdy materialnej i zaniechanie wyjaśnienia okoliczności, dotyczących zarzucanych oskarżonemu czynów, które to okoliczności nasuwały poważne wątpliwości, a ich wyjaśnienie mogłoby doprowadzić do odmiennej oceny stanu faktycznego sprawy w zakresie popełnienia przez oskarżonego inkryminowanych mu czynów, a także niezasadne oddalenie szeregu istotnych dla wyjaśnienia sprawy wniosków dowodowych, jak na przykład wniosku dowodowego o dopuszczenie dowodu z uzupełniającej opinii biegłego psychologa, na okoliczność ustalenia istotnych okoliczności przy ocenie wiarygodności świadka P. J., a także nieprzeprowadzenie z urzędu dowodów, jakich przeprowadzenie było konieczne dla weryfikacji relacji świadka P. J. oraz sprawstwa oskarżonego;

c) naruszenie przepisu art. 5 § 2 k.p.k., polegające na rozstrzygnięciu wątpliwości na niekorzyść oskarżonego - wbrew regule in dubio pro reo, a także wzięcie pod uwagę wątpliwości, jakie w świetle zgromadzonego w tej sprawie materiału dowodowego powinny zostać zauważone przez Sąd I instancji;

d) naruszenie przepisu art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k., poprzez naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów, polegające na popadnięciu przez Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie, V Wydział Karny w dowolność ocen w zakresie przyznania wiarygodności świadkowi P. J., w zakresie jego zeznań, złożonych jeden jedyny raz na etapie postępowania przygotowawczego, to jest w dniu 30 lipca 1999 r., także uznania za niewiarygodne wyjaśnień oskarżonego A. T., a także błędną ocenę innych dowodów zgromadzonych w sprawie, w tym innych zeznań i wyjaśnień P. J., złożonych na etapie postępowania przygotowawczego i na etapie rozprawy głównej, a także pominięcie tych dowodów, które były korzystne dla oceny wiarygodności zeznań P. J., a także sprawstwa oskarżonego w zakresie zarzucanych mu w tej sprawie czynów;

e) naruszenie przepisu art. 424 k.p.k., polegające na niedopełnieniu określonego tym przepisem obowiązku zamieszczenia w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia koniecznych elementów, a przede wszystkim szczegółowego wskazania jakie fakty Sąd uznał za udowodnione lub nie udowodnione, na jakich w tej materii oparł się dowodach i dlaczego nie uznał dowodów przeciwnych, a także wskazania na jakich konkretnie oparł się przesłankach określając wysokość poszczególnych kar;

2) błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za jego podstawę, który miał istotny wpływ na treść orzeczenia i polegał na nietrafnym ustaleniu, że A. T. dopuścił się zarzucanych mu przestępstw, w sytuacji, gdy prawidłowa analiza materiału dowodowego prowadzi do odmiennego wniosku.

Alternatywnie zaskarżonemu wyrokowi obrońca zarzucił rażącą niewspółmierność kary łącznej i kar jednostkowych, wymierzonych oskarżonemu.

Wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uniewinnienie oskarżonego od zarzucanych mu czynów.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja obrońcy nie zasługuje na uwzględnienie.

W tym miejscu przypomnieć należy, iż Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie, rozpoznając sprawę V K 174/13, działał jako Sąd I instancji w ramach wytyczonych zasadą art. 442 § 1 k.p.k.

A. T. został bowiem skazany wyrokiem Sądu Okręgowego Warszawa-Praga z dnia 28 grudnia 2012 r. w sprawie V K 153/10 za następujące czyny:

I. w dniu 6 stycznia 1999 r. w W. wspólnie i w porozumieniu z innymi ustalonymi osobami, działając w bezpośrednim zamiarze pozbawienia życia K. K., używając broni palnej, oddał do K. K. strzały powodując u pokrzywdzonego mnogie obrażenia postrzałowe głowy, klatki piersiowej, jamy brzusznej i kończyn w wyniku których doznał on masywnego urazu wielonarządowego, którego następstwem była śmierć pokrzywdzonego i kwalifikując z mocy art. 4 § 1 k.k. czyn ten z art. 148 § 1 k.k., na podstawie tegoż art. 148 § 1 k.k. Sąd skazał A. T. na karę 25 lat pozbawienia wolności.

II. w dniu 6 stycznia 1999 r. w W. wspólnie i w porozumieniu z innymi ustalonymi osobami, działając w bezpośrednim zamiarze pozbawienia życia P. D., używając broni palnej, oddał do P. D. strzały, powodując u pokrzywdzonego mnogie obrażenia barku, ramienia lewego, obu goleni, lewej stopy oraz złamanie postrzałowe wielopoziomowe kości promieniowej lewej, złamanie postrzałowe trzonów obu kości goleni lewej i śródstopia lewego skutkujące chorobą realnie zagrażającą życiu, przy czym zamierzonego celu nie osiągnął z uwagi na natychmiast udzieloną pokrzywdzonemu skuteczną pomoc lekarską, który to czyn na mocy art. 4 § 1 k.k. zakwalifikowano z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k. w zb. z art. 156 § 1 pkt 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i na mocy art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k. w zb. z art. 156 § 1 pkt 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. Sąd skazał A. T., zaś na mocy art. 14 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. wymierzył mu karę 15 lat pozbawienia wolności;

III. w dniu 6 stycznia 1999 r. w W. wspólnie i w porozumieniu z innymi ustalonymi osobami, działając w bezpośrednim zamiarze pozbawienia życia P. W., używając broni palnej, oddał do P. W. strzały powodujące u pokrzywdzonego obrażenia postrzałowe w postaci rany w obrębie okolicy szczytu pachy po stronie prawej od tyłu, przy czym zamierzonego celu nie osiągnął z uwagi na to, że odniesiona przez pokrzywdzonego rana nie okazała się śmiertelna i na mocy art. 4 § 1 k.k. czyn ten kwalifikując art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k., na mocy art. 14 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k. Sąd skazał go na karę 12 lat pozbawienia wolności;

IV. w dniu 6 stycznia 1999 r. w W. wspólnie i w porozumieniu z innymi ustalonymi osobami, działając w bezpośrednim zamiarze pozbawienia życia P. K., używając broni palnej oddał do P. K. strzały, przy czym zamierzonego celu nie osiągnął z uwagi na to, że strzały nie trafiły pokrzywdzonego i na mocy art. 4 § 1 k.k. czyn ten kwalifikując z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k., na mocy art. 14 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k. skazał go na karę 12 lat pozbawienia wolności.

Jako karę łączną orzeczono karę 25 lat pozbawienia wolności; kara ta obejmowała także inne kary jednostkowe wymierzone w tym wyroku.

Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 27 września 2013 r. w sprawie II AKa 205/13, uwzględniając apelację prokuratora, uchylił orzeczenie o karze łącznej oraz uchylił wyrok Sądu I instancji co do czynów I, II, III i IV w zakresie orzeczonych za nie kar jednostkowych i tylko w tym zakresie przekazał sprawę do ponownego rozpoznania, sugerując rozważenie najsurowszej kary. W motywach wyroku Sądu odwoławczego wyraźnie wskazano, iż Sąd I instancji winien rozpoznać ponownie sprawę tylko w takim zakresie, w jakim wyrok został uchylony.

Nie ulega zatem wątpliwości, iż w procesie nastąpił etap przewidziany w art. 442 § 1 k.p.k.

W takim przypadku, rozpoznając sprawę ponownie, Sąd meriti winien prowadzić postępowanie w zakresie wyznaczonym przez Sąd odwoławczy; w pozostałej zaś części wyrok jest prawomocny. Jest to prawomocność względna, to znaczy, wyjątek zawarty w zdaniu II art. 442

§ 1 k.p.k. dopuszcza możliwość orzekania przez Sąd I instancji poza wyznaczoną granicą – ale tylko wtedy, gdy ujawnią się nowe okoliczności wskazujące na potrzebę uniewinnienia oskarżonego lub umorzenia postępowania.

Oznacza to, że Sąd ponownie rozpoznający sprawę nie może orzekać od początku na zasadach ogólnych.

Sąd jest związany w takim przypadku granicami przekazania. Warunkiem przełamania prawomocnego rozstrzygnięcia jest ujawnienie się w toku ponownego postępowania takich okoliczności czy dowodów, które doprowadziłyby do uniewinnienia lub umorzenia postępowania, gdyby były wcześniej znane (postanowienie Sądu Najwyższego z 4 kwietnia 2012 r.

III KK 293/11, OSNKW 10/2012, p. 98).

Odstępstwo od zasady prawomocności wyroku, przewidziane w zdaniu II art. 442 § 1 k.p.k. ma charakter wyjątkowy i nie może podlegać wykładni rozszerzającej. Dopuszcza on możliwość wydania w ponownym postępowaniu przewidzianego w nim rozstrzygnięcia tylko wówczas, gdy pozwolą na to dowody przeprowadzone w granicach wskazanych przez Sąd odwoławczy (wyrok Sądu Najwyższego z 21 listopada 2014 r. II KK 372/14, Lex 1554334).

Zbyt szerokie rozpoznanie sprawy nie stanowi wprawdzie bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., jednak przeczy zasadzie, iż postępowanie winno ograniczyć się do przeprowadzenia tylko tych dowodów, które miały wpływ na wymiar kary.

Powtórne rozstrzygnięcie o uznaniu winy oskarżonego w sytuacji, gdy nie zachodziły warunki do uniewinnienia lub umorzenia postępowania, stanowi w takiej sytuacji obrazę art. 442 § 1 k.p.k. (postanowienie Sądu Najwyższego z 2 marca 2011 r. II KK 244/10, OSNKW 5/2011, p. 46).

Odnosząc powyższe do sprawy niniejszej, stwierdzić należy, iż Sąd I instancji, rozpoznając po uchyleniu wyroku sprawę A. T., obraził art. 442 § 1 k.p.k. i obraza ta miała wpływ na ostateczną treść rozstrzygnięcia.

Wyrok wydany wobec A. T. w dniu 28 grudnia

2012 r., po rozstrzygnięciu zapadłym w II instancji, stwarzał stan tzw. względnej prawomocności co do czterech przypisanych oskarżonemu czynów w zakresie sprawstwa i kwalifikacji prawnej.

W sprawie V K 174/13 Sąd zbyt szeroko prowadził postępowanie dowodowe, poszukując dowodów dotyczących sprawstwa i winy oskarżonego. Mimo tak szerokiego zasięgu ponownego postępowania, zebrany materiał dowodowy nie dał żadnych podstaw uzasadniających uniewinnienie lub umorzenie postępowania; przeciwnie – przeprowadzony przed Sądem pierwszy raz bezpośrednio dowód z zeznań świadka anonimowego nr 1 potwierdził ocenę materiału dowodowego oraz ustalenia faktyczne, dające podstawę do skazania A. T. za czyny przypisane mu w wyroku z 28 grudnia 2012 r.

Prowadzone postępowanie w sposób wykraczający poza granice wytyczone w art. 442 § 1 zd. I k.p.k. dało pretekst do błędnego zredagowania wyroku z dnia 3 grudnia 2015 r. poprzez zbędne powtórzenie rozstrzygnięcia o skazaniu, a także spowodowało mylne przeświadczenie obrońcy o możliwości ponownego zaskarżenia apelacją prawomocnego rozstrzygnięcia.

Ten błąd Sądu I instancji nie zmienia jednak sytuacji procesowej oskarżonego w obecnie toczącym się postępowaniu odwoławczym.

Sąd odwoławczy nie jest uprawniony do rozpatrywania zarzutów opisanych w punktach 1 a, b, c, d, e i 2 petitum apelacji obrońcy, które dotyczą zakresu i sposobu przeprowadzenia dowodów i ich oceny oraz kwestionują ustalenia faktyczne, a więc dotyczą sfery, która nie może być wzruszona.

Wyrok w tej części jest prawomocny, co potwierdził Sąd Najwyższy w postanowieniu z 25 czerwca 2014 r. Ocena rozstrzygnięcia zawarta na kartach 8 i 9 powyższego orzeczenia Sądu Najwyższego nie budzi wątpliwości co do prawidłowości orzeczenia w tym zakresie jak i co do sytuacji procesowej A. T. w postępowaniu toczącym się ponownie przed Sądem I instancji (podobny pogląd – postanowienie Sądu Najwyższego z 18 października 2011 r. V KK 193/11 – Lex nr 1044072).

Sąd Apelacyjny w obecnie prowadzonym postępowaniu mógł odnieść się jedynie do alternatywnego zarzutu apelacji obrońcy, to znaczy zarzutu rażącej niewspółmierności kary łącznej oraz kar jednostkowych wymierzonych A. T..

Odpowiadając na powyższy zarzut stwierdzić należy, iż argumenty podniesione w apelacji oraz w głosach stron na rozprawie nie zasługują na uwzględnienie.

Sąd I instancji w motywach zaskarżonego wyroku szczegółowo uzasadnił wymiar kar jednostkowych, w szczególności kary dożywotniego pozbawienia wolności orzeczonej za I przypisany oskarżonemu czyn. Wnikliwie Sąd rozważył okoliczności przesądzające o wyjątkowej szkodliwości społecznej czynów oskarżonego; nie uszły uwadze Sądu fakty charakteryzujące osobowość, właściwości i warunki osobiste a także styl życia oskarżonego przed popełnieniem przestępstw. Szczególną uwagę należało zwrócić na zachowanie A. T. po popełnieniu przestępstw.

Wbrew sugestiom obrońcy, okoliczności te nie dają podstaw do złagodzenia najsurowszej kary, jeśli zważy się na to, iż oskarżony przez wiele lat unikał odpowiedzialności za popełnione zbrodnie, ukrywając się i popełniając kolejne przestępstwa.

W tych warunkach stwierdzić należy, iż kary jednostkowe, wymierzone za każde z przestępstw przypisanych A. T. są proporcjonalne do szkodliwości społecznej czynów, spełniają swe cele w zakresie prewencji ogólnej oraz jako środek zapobiegawczo-wychowawczy wobec oskarżonego.

W żadnym razie nie można ich ocenić jako rażąco surowe. Kara łączna spełnia warunki z art. 88 k.k.

Z tych względów Sąd Apelacyjny nie uwzględnił apelacji obrońcy oskarżonego. Korekta wyroku wynika natomiast z omówionego wyżej naruszenia przez Sąd I instancji zasady art. 442 § 1 k.p.k.

O kosztach sądowych Sąd orzekł z mocy art. 624 § 1 k.p.k. po rozważeniu sytuacji materialnej i możliwości płatniczych oskarżonego.